

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

304. An ex vi Regulæ sit prohibitu[m] sub peccato mortali Fratribus
Minoribus in biga, vel quadriga ambulare? Et an ex vi prædictæ Regulæ sit
prohibitum Minoribus super humeros tamen hominum, (ut ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. CCCIV.

An ex vi Regula sit prohibitum sub peccato mortali

Fratribus Minoribus in biga, vel quadriga ambulare?

Et an ex vi predicta Regula sit prohibitum Minoribus super humeros tamquam hominum, (ut apud Indos,) vel lectica aut ferculo ab hominibus gestari, ut sapissime fit Neapoli?

Et an sit culpa mortalis, si aliquis ex Fratribus Minoribus iret in curru à bobus tracto?

Et notatur quod non est laudabile ex Fratribus Minoribus eligere Prelatum, qui actualiter, & ante Officiū equitatu indigeat; atamen si in medio Prelatura equitare indigeat, non tenetur ex vi Regula dimittere officium, ne equo vi cogetur.

Ex quo inferitur non teneri ad ieiunandum, qui fatigatus ex voluntario, imò damnabili exercitio vel itinere ieiunare non possit.

Et an vero Fratres Minores equitando peccent tantum venialiter ratione paruitatis materia?

Et an si aliquis ex Fratribus Minoribus hodie v.g. equitet, vel quadriget medium milliare & post paucos dies aliud medium milliare, & c. an iste parue materia possit ainter se viviantur, ita ut constituant quantitatem notabilem ad incurrendum peccatum mortale; & secus si cum magno intervallo temporis equitent multoties medium milliare?

Et adducitur, quod ubi est eadem ratio, ibi debet esse eadem iuris dispositio, & quod ubi est eadem ratio, dicitur adesse eadem lex non extensivè, sed comprehensivè. Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 27.

§. 1. **S**uppono, quòd in Regula S. Francisci sic habetur: *Et non debeant equitare nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur.* Queritur ex his verbis, an sit Fratribus Minoribus prohibitum bigare, vel quadrigare: Et negativè, secluso scandalo, respondet Petrus Marchant, eiusdem Ordinis in *Exposit. Regula S. Francisci c. 3. textu 4. q. 2.* quia bigare, & quadrigare non nisi valde impropiè nomine equitationis intelligi possunt; Regula autem simpliciter intelligenda est, prout communi sensu sonat. Nec valet quòd qui equis trahitur, equo vehi dici possit: sic enim nec naui vehi liceret ubi naus ab equis traheretur ut in fluminibus communiter fieri solet. Subdit tamen Marchant, quòd bigatio, & quadrigatio ex aliis titulis prohibetur Fratribus Minoribus extra casum necessitatis, vel infirmitatis. Primò, ex ratione sumptuum, pro quibus esset ad amicos spirituales pro pecunia recurrendum. Secundò, ob scandalum, vel periculum scandali, & excessum grauem contra humilitatem & vilitatem pauperimi status Fratrum Minorum, & contra intentionem Patris nostri Francisci suprà allegatam. Ita Marchant. Ergo si quis per civitatem non pompaticè, sed modèstè ex Fratribus Minoribus in curru ambularet cum cortinis clausis; non peccaret mortaliter, secundum Marchant. Et ita mecum Romæ in curru ambulasse duos Fratres Minores, viros satis pios, & doctos, testor. & cum aliis idem eos fecisse, vidi. Itaque, præcisa ratione recursum, siue sumptuum, & materia scandali, non videtur Frater Minor peccare, ubi ex causa rationabili, etsi non necessaria, vteretur biga vel quadriga. Ratio est, quia ex vi verborum Regula simpliciter non tenetur, & quavis intentio Sancti Patris fuerit (ut antiqui Expositores dicunt) quòd, quantum fieri potest, Fratres sui pedites cum Christo ambularent: istam tamen suam intentionem, quantum ad bigationem si b præcepto non proposuit. sed sub perfectionis gradibus potius reliquit; modò in paupertatis exemplaritate, cum periculo scandali, non fiat

excessus; & contra paupertatem in sumptibus extra necessitatem non fiat recursum.

2. Sed ego, ut verum fatear, magis affirmativè sententia adherere, quam tueri novissime doctus Pater Leandrus à Murcia, Capuccinus, in *Q. Reg. ad c. 3. Regula c. 3. n. 2.* ubi sic ait: *Por in a cavallo, segun S. Bonaventura, y Hugo, se entiendo no solo el en qualquier canal gadura, sino el ir en carro, coche, litera, ó otras cosas semejantes, como lo declaran las Constituciones del Farinero, y Martino Quinto, y lacomun de los Expositores; y assi como dize el P. Nancarro, c. 3. q. 5. es improbable la opinion del P. Marchant, que ensena, que no obliga este precepto à no ir en carro ó coche fundado en que la palabra equitare, y rigorosamente solo significa ir en cavallo, y no en coche ó carro. Pero este fundamento es muy leue porque el idioma Latino, no tiene otro vocablo para significar el no ir a pie, y no avia de inventar el Santo otras nuevas palabras en el dicho idioma ya en el nuestro Castellano se dize, que uno va à cavallo aunque vaya en mula, coche, ó carro. Ita ille. Et quidem ubi est eadem ratio, ibi debet esse eadem iuris dispositio leg. *Illud ff. Ad leg. Aquil. leg. si postulerit §. 2. ff. Ad leg. Jul. de Adulter. leg. Quidam Nummulario ff. de edendo leg. nauta §. fin ff. Nave. te, Camp. leg. à Turio ff. de furtis leg. *Illud Cod. de Sacros. Eccles. §. si igitur Instituit quod cum eo. Glossa verbo Italia in c. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Menochius conf. 314. n. 10. & confil. 335. n. 32. & 33. confil. 339. n. 10. & confil. 343. n. 12. & confil. 232. n. 43. Svidus, confil. 301. n. 19. & decif. 5. 2. n. 10. Vgolinus, de Offic. & potest. Episcopis, c. 13. §. 2. n. 1. vers. Quid igitur & c. 49. §. 4. n. 2. Cardin. Tulechus pract. Conclus. tom. 6. lit. R. confil. 31. per totam. Alexander Trentacinquus varior. res. l. 1. de statutis resol. 1. sub n. 2. vers. primò, Farinacius pract. crimin. p. 1. lit. E. n. 51. cum segg. Caesar. Angel. de Contradict. legis. q. 10. n. 15. Marius Antonius var. resol. l. 3. resol. 39. n. 1. Perez de Lara de Capella l. 1. c. 5. n. 24. Rebel. de obligat. Instit. p. 1. l. 1. q. 6. scilicet n. 20. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 2. n. 6. Octavius Gloriotius resp. 5. n. 85. Sed in casu nostro eadem ratio militaret, etsi Fratres Minores bigarent, vel quadrigarent, ac si equitarent ergo, &c.***

3. Confirmatur supradicta sententia ex alia regula iuris: quòd ubi est eadem ratio, dicitur adesse eadem Lex, non extensivè, sed comprehensivè ex leg. *His finibus donat. d. leg. *Illud Cod. de Sacros. Eccles. leg. licet veniant §. At Senatus ff. de petit. hered. Tiraquellus in leg. in unquam verbo Libertatis. n. 45. & 46. Rebuffus, ad leg. in lege censoria 203. vers. Itemque de fernis, vers. Colliguntur ff. de verbor. significat. pag. mibi 647 Svidus decif. 176. n. 8. Gutierrez pract. l. 3. q. 17. n. 84. cum segg. Gonzales ad Regul. 8. Cancel. s. 4. proom. n. 105. Sed an opinio negativa Marchant, sit probabilis, ut vult Leandrus, non est meum definire: iudicent viri docti eiusdem Religionis, quibus ipsa maximè abundat.**

4. Verùm, stando in sententia Leandri puto cum Marchant, & aliis, posse Fratres Minores equitare, & bigare, vel quadrigare in tribus casibus. Primò, ratione prolixi itineris, quòd videlicet à pedestri non summa incommoditate, vel cum periculo probabili infirmitatis tempore debito perfici nequit. Secundò, ratione impediti itineris; quòd à pedestri transiri non potest, vt propter aquas, lutum, niues, &c. Tertio, ratione negotij urgentis, quod premit, & brevi tempore peragi debet; ita ut quis, vel non possit pedester loco adesse, vel non nisi gravi detrimento, & magnà incertitudine. Ita communiter Expositores cum S. Bonaventura. Semper tamen præsupponenda est causa legitima, quæ huiusmodi necessitatem inducat. Vnde, si quis pro sola animi voluptate, & recreatione, aut ex mera libertate se committat itineri,

sciens, aut scire debens, se iter illud sine equitatione perficere non possit: huic sicut necessitas non suffragatur; sic nec licentia hæc equitandi.

5. Nota, quod post hæc scripta inveni Sanctiorum in *Constit. Minorum, cap. 3. stat. 2.3.* docere, non esse ex vi Regulæ prohibitum Minoribus super humeros tamen hominum, ut apud Indos, vel lectica, aut ferulo ab hominibus gestari, ut fit Neapoli passim. Quatenus enim gestationem concernit, præcisio pretio, vel superbia, vel scandalo, contra Regulam esse non censet, quia loquendi modus hoc genus ventionis, equitationem non appellat. Nec soliosum præceptum, quod de iure non pertingit; extendere debemus. Idem etiam Sanctiorum docet abesse culpam mortalem, si aliquis ex Fratribus Minoribus iret in curru à bobus tracto; quia currus rigorose non est equitatio, etiam secundum communem loquendi formulam sumpus. Et Sanctus Bonaventura in citatis verbis, non ait bigare, & quadrigare esse contra Regulam ex vi huius præcepti, sed inquit, *Neque bigare, vel quadrigare, quia maioris sunt sumptus.* Cui & ipse subscribo; nam ubi expendenda sit pecunia; nobis non licet. At si gratis dicitur, rationem in contrarium non video. Tum quia honorificum non est, sed risu dignum, si Frater Minor curru, quo ligna, vel paleæ comportantur, vehatur, cum ab hominibus civilibus tales currus non ineanur. Tum quia nullum est pretium; Tum quia nobis non prohibetur quoquo modo ab alio vehi; nam in e Navi possimus; sed solam equitando ad excludendam superbiam, expensasque, ut declaravit Iulius II. citatus dicens: *Cum intentio Sancti Francisci fuisse credatur, potius pompam, quam equitandi necessitatem, & utilitatem excludere.* Hæc Sanctiorum; quæ videntur facere pro opinione Marchant, si bene perpendantur.

6. Et tandem nota hic obiter, quod ex Fratribus Minoribus eligi in Prælaturam, qui actualiter, & ante Officium equitatu indiget, non laudo; at tamen si in medio Prælaturæ equitare indigeret, non teneretur ex vi Regulæ dimittere Officium, ne equo uti coereretur. Et idem docent plures Authores, non teneri ad ieiunium, qui fatigatus ex voluntario, immo dampnabili exercitio, vel itinere, ieiunare non possit: quia talis labor præsens verè à ieiunio excusat; licet peccaminosa, & voluntaria sit laboris occasio. Ita senserunt Fillucius, tom. 2. tractat. 27. part. 2. cap. 6. numer. 123. Villalobos, tom. 1. tractat. 23. difficul. 4. num. 11. Ledesma in Sum. tom. 2. tractat. 27. concl. 6. cap. 2. difficul. 5. Medina in Sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. Et de voluntaria peregrinatione excusante à ieiunio, affirmant Sylvius in 2. 2. D. Thoma, quest. 147. art. 4. Fernandez in Exam. Theol. Mor. par. 2. cap. 8. §. 2. numer. 11. Sanctius in Selectis, dispnt. 54. numer. 2. Ortiz in Sum. cap. 19. num. 12.

7. An vero Fratres Minores equitando peccent tantum venialiter, ratione parvitatatis materiæ? Inquit Leandrus ubi supra? Et affirmatiuè respondet; putans medium miliare esse parvitatem materiæ, ut non constituat peccatum mortale, quod ego etiam approbo. Sed ex hoc oritur polemum dubium, quod Leandrus non tangit. An si aliquis ex Fratribus Minoribus hodie v. g. equitet, vel quadriget medium miliare, & post paucos dies aliud medium miliare, an istæ parvæ materiæ postea inter se vniantur, ita ut constituent quantitatem notabilem ad inducendum peccatum mortale? Et videtur negativè respondendum; quia, si quis verbi gratia, omitteret vna die vnum Psalmum in recitatione Officij, & altera die alium,

& sic deinceps; non peccaret mortaliter: sic etiam, si quis in Quadragesima iumeret vna die quantitatem cibi, qui non attingeret vnam vnciam, & alia die hoc etiam efficeret; hic non peccaret mortaliter, nec frangeret ieiunium. Item si quis, obligatus dicere singulis diebus Rosarium, si relinqueret vnum Ave Maria, & sic continuè faceret; non frangeret votum. Et ratio horum est; quæ illæ parvæ materiæ non vniuntur, ita ut constituent quantitatem notabilem mortaliter peccaminosam. Ergo & in casu nostro, illæ parvæ equitationes, vel quadrigationes videntur non coalescere in vnam: ita ut postea, si ad quantitatem notabilem perveniant; inducant culpam lethalem. Sed his non obstantibus, contrarium dicendum videtur; quia illæ parvæ materiæ in exemplis alatis, versantur circa præcepta affixa diebus; & idè illis transactis, non possunt vni mortaliter ad constituendam quantitatem notabilem. Et idè si quis singulis Festis per quadrantem laboraret, non peccaret mortaliter, quia sicut Festa diversæ sunt, ita & labores sunt diversi, neque vnum cum alio continuatur, sed hoc non accidit in casu nostro, quia præceptum non equitandi datur in Regula absolute pro omni, & quocumque tempore; & idè parvæ materiæ in eius transgressione mortaliter coalescere possunt in vnum, & constituere quantitatem notabilem mortaliter peccaminosam, quando ad illam pervenitur: sicut accidit in parvis materiis circa transgressionem temperantia, & quoad furta parva circa transgressionem iustitiæ. Itaque peccata venialia, quæ ex parvitate materiæ talia sunt in ordine ad aliquem tertium, seu obiectum, vniuntur: & ita accretis eorum malitia ex multiplicatione, ut peccatum, quod alias veniale foret, mortale fit ob peccata venialia; quæ iam facta supponit. Verum, si dictæ parvæ equitationes Fratrum Minorum efficerentur cum magno intervallo temporis inter ipsas; non videntur coalescere, & vni ad constituendum peccatum mortale: sicut plures graves Doctores à me alibi adducti sentiunt de furtis parvis; quia si magnum intervallum inter vnum & alterum furtum accidit; putant ea non coalescere in vnum ad constituendam quantitatem notabilem peccati mortalis. Sed hæc omnia dicta esse volo, saluo meliori iudicio Doctissimorum Patrum Minorum, & Patrum Capuccinorum; nam omnia dicta in hac Resolutione procedunt etiam quoad ipsos.

RESOL. CCCV.

An Decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedentes ad colloquendum cum Monialibus obliget ad peccatum mortale? Ex parte 1. tractat. 16. Resolut. 21.

§. 1. **V**bi tale Decretum est in usu, obligate ad peccatum mortale, docet noster Duard. in Bull. Can. lib. 3. §. 8. question. 2. numer. 45. Bonacina tractat. de clausura, question. 3. punct. 4. numer. 4. Peirinus in privileg. Minor. tom. 2. concl. 6. p. 17. §. 10. numer. 36. & Salas in part. 2. dispnt. 15. sect. 1. concl. 2. numer. 16. ubi ait: [Decretum Cardinalium, editum contra Religiosos accedentes ad Monasteria Monialium, ubi est in usu obligat ad mortale; quia ponit pœnam privationis officij, vocisque activæ & passivæ] Sed non desistere contrarium probabiliter sentientes:

Sup. hoc in tribus Refol. seqq. & infra in Ref. 314. breuiter in fine, & supra in Ref. 172. proprie finem, verè Ad exemplum, & in tom. 6. tr. 1. ex doctrinâ,